

Les noves tecnologies, la informàtica i els multimèdia.

Les noves eines d'intervenció educativa

Las nuevas tecnologías, la informática y los multimedia. Las nuevas herramientas de intervención educativa

Las nuevas tecnologías se van insiriendo cada vez más en nuestro campo educativo y modifican nuestras herramientas de intervención. La tarea educativa y la formación permanente de los educadores queda condicionada por esta revolución tecnológica progresiva. Nuestros adolescentes y jóvenes tienen un sexto sentido para adaptarse sin problemas a esta revolución. Conviene que podamos aprovechar todo aquello de positivo que esto nos aporta.

The new technologies, computer science and multimedia. New tools for educational intervention.

The new technologies are taking root ever more tenaciously in our educational field, changing our tools for intervention. The task of educating and the ongoing training of educators is conditioned by this progressive technological revolution. Our adolescents and youth have a sixth sense for adapting themselves effortlessly to this revolution. We ought to find ways to take advantage of everything positive that this can bring.

Palabras clave:

Nuevas tecnologías, Herramientas de intervención, Formación permanente, Revolución tecnológica.

Key words:

New technologies, Tools for intervention, Ongoing training, Technological revolution.

Autors: Andreu Villalba

Article: Les noves tecnologies, la informàtica i els multimèdia. Les noves eines d'intervenció educativa

Referència: Educació Social núm. 19 pp. 58-65

Adreça professional: Llar Infantil de Càritas

llarinfantil@caritasbcn.org

Les noves tecnologies, la informàtica i els multimèdia. Les noves eines d'intervenció educativa

Introducció

L'experiència que a continuació vull transmetre no pretén tenir un caràcter científic, ni demostrar cap teoria que contradigui qualsevol altra. Senzillament vol ser un intent de sensibilitzar el món de l'educació social de la necessitat de contemplar les noves tecnologies educatives dins la nostra tasca, sobretot en la de cada dia, amb els infants, joves i adolescents.

Experiència personal

Al llarg d'aquests darrers 5 anys he tingut la sort (i dic sort perquè hi vaig caure de rebot en aquest àmbit) de treballar com educador en un centre residencial a Sant Andreu de la Barca, primer, i a la Llar Infantil de Càritas, actualment. La tasca ha estat molt intensa, i un dels aspectes més interessants ha estat com aprofundir i millorar any rere any, el cada dia, de forma que els infants del centre visquessin dins d'un ambient el més normalitzador possible. Però quan dic normalitzador vull tenir en compte el món en què ells viuen, on predomina la improvisació, els impactes televisius, la seva autoimatge tan variada per la que passen en tan pocs mesos, els botons dels comandaments a distància per a tot, la rapidesa per adaptar-se a les versions actualitzades dels seus videojocs... I no tant el nostre, ja que sovint sembla que parlem un altre idioma ben diferent. La veritat és que són tantes i cada vegada més les diferències que sovint s'estableixen entre les diferents generacions, que sovint ens fa entrar en un estrès educatiu i optar per la tendència a mantenir-nos al marge de les seves històries i esperar que siguin ells els qui acabin sintonitzant amb el nostre món real de l'adult i no tan *virtual* com el seu.

L'ordinador

Estareu d'acord amb mi que els ordinadors "no han trucat a la porta per entrar a casa nostra"; sovint ens hem vist pressionats a incorporar, més tard o més d'hora, de primera o segona mà, *una fabulosa màquina* a la nostra taula de la feina o de casa. I quantes vegades ens hem sentit amb una profunda soledat quan la interacció amb aquesta ha estat frustrant, o el text que redactàvem,

misteriosament ha desaparegut després d'hores de feina; o quan la impressora s'espatlla el mateix vespre del dia abans d'entregar un treball (sovint s'ha utilitzat com una bona excusa pels més mandrosos) o senzillament es penja el sistema operatiu i no en coneixem cap altre; o un virus ens infecta fins i tot les ganes de treballar... De quants amics informàtics hem incorporat el seu telèfon a la nostra agenda del mòbil!

El pro i el contra de les noves eines, i algunes conclusions

El que està clar és que podem parlar i fer un debat dels avantatges i inconvenients dels ordinadors a la nostra feina, a la nostra tasca educativa, les influències positives i negatives que aquestes poden tenir, fins i tot plantejar alternatives... però els nostres infants i adolescents són uns *enamorats* de la seva generació tecnològica i amb nosaltres o sense nosaltres hi entren i es llencen a l'aventura intuïtiva d'endevinar com accedir als centenars de programes, clicant sense parar tot el que tenen al seu abast, les demostracions que regalen les últimes revistes amb cd room (o DVD els més afortunats), els 8, 16, 32 o 64 bits que tenen les seves videoconsoles o l'última connexió -més ràpida- que els permet jugar amb un company del Japó i competir amb l'última versió del joc cibernàutic més real i virtual que ha sortit. Fins i tot els més tímids es poden relacionar amb mig món, xatejant durant cinc hores una tarda des de la cadira de casa seva, sense sortir de la seva cambra.

Un ordinador pot
ser una bona
eina per treballar
infinitat
d'aspectes
educatius de la
vida dels infants

La primera conclusió a la qual vaig arribar fa 5 anys és que un ordinador sempre pot ser una bona eina per treballar una infinitat d'aspectes i àmbits educatius de la vida dels infants. La segona conclusió a la que vaig arribar és que demana un esforç considerable a l'educador, posar-se al dia, si no vol que siguin els infants i els adolescents els que li facin de guia a ell. I la tercera, és que l'ordinador estarà en qualsevol àmbit de la nostra vida en molt poc temps, si és que no ha arribat ja! Per cuinar podem accedir a receptes de cuina a través d'Internet, podem fer vídeos, tractar i imprimir les nostres fotografies, parlar amb la família que viu lluny per videoconferència, rebre el correu per e-mail, fer els centenars de treballs de la universitat o de la feina, jugar, escriure, fins i tot cantar en *karaoke*, gravar informacions importants, classificar la informació dels nostres *hobbys*, col·leccionar cançons en *mp3*, intercanviar històries, gravar cd's ... segurament que els nostres infants podrien multiplicar per 10 el nombre d'utilitats que pot tenir un ordinador.

Un mitjà pedagògic més

L'experiència en qüestió, a la que volia fer esment, ha estat la que he tingut durant aquests darrers anys treballant com educador social, en medi obert, al Centre Obert del Drac II al barri de Montbau, on la reina de les tardes, durant dos anys (1992-1994), era aquell 2.8.6. que va portar un educador de casa seva. Mai no m'ha meravel·lat tant la capacitat d'autorganització que van arribar a desenvolupar entre ells, aquells joves de carrer, de 16 a 19 anys, tot jugant al *PC Futbol*. Impressionava veure 25 joves davant d'una pantalla d'ordinador, comprant i venent jugadors, organitzant jugades entre tots, fent càlculs per saber quants jugadors podien comprar i com invertir millor els *calerons* que de forma virtual tenien (semblava la borsa de valors, tots mirant la pantalla); la puntualitat per arribar al centre obert cada tarda, els espais de xerrada entorn del tema, etc.

Més tard, en el medi residencial, ha estat una eina bàsica a l'hora d'estimular certs nois/es amb una baixa autoestima o manca de confiança en si mateixos quan tot sabent-se molt limitats han estat els entesos del centre a l'hora d'utilitzar l'ordinador, fins i tot ajudant els educadors a resoldre problemes informàtics habituals; o realitzant cartells i treballs per a la llar, fent treballs per a l'escola dignes de ser emmarcats, etiquetant armaris, organitzant els fulls dels càrrecs setmanals amb dibuixets fets amb programes professionals d'animació amb 3D, creant espais virtuals... La veritat és que sovint aquest fenomen tan estimulador viscut pels nostres destinataris ha estat la raó de moltes hores de reflexió educativa, descobrint així un punt de partida per a donar una bona empenta a la reconstrucció de la seva autoimatge, al reforçament del seu aprenentatge escolar en altres moments i, per si no fos suficient, una de les eines amb les que s'ha fet una forta prevenció en medi obert enfront d'altres ofertes del carrer no recomanables per als nostres adolescents.

Eina bàsica a l'hora d'estimular nois/es amb una baixa autoestima o manca de confiança en si mateixos

Reflexió per a ser compartida

Davant la següent reflexió que vull compartir amb vosaltres, sóc conscient que caldria aprofundir molt més i entrar dins d'altres àmbits com són la medicina, la psiquiatria i la psicologia, la qual cosa fa que sovint trobi molts buits i respostes sense contestar; però després de buscar i reflexionar, resulta molt

Les eines
informàtiques i
audiovisuals, en
destinatari amb
mancances,
actuen de forma
sorprenent a
l'hora d'estimular
el rendiment en
l'aprenentatge
escolar

interessant veure com les eines educatives informàtiques i audiovisuals, en destinatari amb mancances afectives i socials, actuen de forma sorprenent a l'hora d'estimular el rendiment en l'aprenentatge escolar i del seu quotidià. Permeteu-me que m'expliqui una mica més. D'entrada, a tall de resum, vull recordar com el nostre cervell està dividit en dos hemisferis, el dret i l'esquerra. Hi ha més hemisferis, però aquests dos són els principals per al que vull explicar. Cadascun d'ells té funcions determinades i ben diferenciades de l'altre.

L'hemisferi esquerre controla la capacitat de raonar, la capacitat de llegir, escriure, concentrar-se, l'ordre mental de les idees i dels nombres, la capacitat de la parla... L'hemisferi dret controla els sentiments, els impactes, les imatges, els reflexos... Si partim d'aquesta premissa ens serà molt més fàcil entendre perquè nois que no han funcionat dins de l'aula escolar, més tard han estat capaços de recuperar conceptes i aprenentatges a través de l'ordinador, alhora que milloren aspectes d'autoestima. Una de les conclusions, a simple vista, que m'ha portat a centrar-me en l'estudi d'aquest fenomen és que sovint la capacitat de concentració i la raó queda alterada per l'estat d'ànim de l'infant. Quan el noi no és capaç de centrar-se a classe, d'estar atent a les explicacions, d'estimular les capacitats intel·lectuals... a causa de situacions personals i familiars que no li garanteixen l'estabilitat emocional, és molt difícil poder accedir a un aprenentatge volgut i que demana una bona part del seu esforç intel·lectual que no pot donar.

Si tenim en compte que, malgrat mil reformes, la seva atenció necessita d'un estímul diferent, pot ser que llavors busquem altres formes d'arribar als seus interessos i a què realitzi un aprenentatge, de manera diferent o amb eines més estimulants i que recompensen el seu esforç quotidià. Seguir amb un aprenentatge amb tendències més classistes d'estudi i memorització sovint és molt frustrador (hemisferi esquerre). Però quan incorporem mitjans molt més vivencials i personalitzadors, com són els ordinadors, l'infant deixa d'escollir per actuar, l'atenció s'estimula quan s'incorpora la imatge i el so, hi ha un estímul que permet evolucionar, buscar com accedir a la informació que se li demana, com superar les petites dificultats per aconseguir-la i com, finalment, és recompensat per aquest aprenentatge assolit a través del programa. Hem incorporat l'hemisferi dret de l'usuari.

Cal tenir en compte que, amb aquest discurs, no estic dient que l'hemisferi esquerre queda oblidat, sinó que incorporem més capacitats i més eines en joc que tenen els nostres destinataris i que els permeten optar a una millora de l'aprenentatge i a una immediata recompensa en l'esforç realitzat. A part que

Altres programes que hem treballat en espais informals han estat programes d'animació amb 3d, retoc fotogràfic, elaboració de treballs per l'escola amb vídeo (han estat els seus primers excel·lents), etc., on amb una mica d'imaginació han creat entorns virtuals creats per ells i han après, tot jugant, a realitzar petites tasques que els pot ajudar a projectar-se en un futur cap a un món professional creatiu amb la informàtica, deixant enrere la possible marginació laboral o resignació a fer tasques de neteja o de remuneració escassa. De vegades, jugant, jugant, es poden obrir noves expectatives al món professional.

**Si aquestes ens
acosten encara
més als nostres
destinatariis
benvingudes
siguin!**

Una de les millores que volem incorporar en l'aprenentatge dels nois/es de la llar serà l'ús d'Internet en el reforç escolar des del centre, per tal d'ensenyar a buscar informació a través de la xarxa quan la requereixin, ajudats sempre de l'educador o de la psicòloga que porta gran part del reforç escolar a la llar, tres tardes per setmana. Està clar que hi ha un volum inesgotable d'informació a la xarxa, amb opinió ben dispar pel que fa a molts temes, i per aquest fet crec que és important que Internet sigui una finestra al món, en la que els nostres infants, adolescents i joves hi puguin guaitar. Però, tal com passa amb la TV, valorem que cal entrar-hi amb un adult. Tenim clar que hem de poder guiar l'ús d'Internet i ensenyar aquella part positiva que té la xarxa. Amb la no tan positiva, i amb la negativa (que hi és), tard o d'hora també els haurem d'ensenyar a conviure-hi.

Ara no vull entrar en dilemes com quant temps trigarà el *mouse* a fer desaparèixer el llapis? o, les agendes personals de l'escola seran petits ordinadors de butxaca? o, les aules quedaran obsoletes ja que els mestres virtuals els tindrem a casa a través de la xarxa?... Hi ha molt camp per treballar i per experimentar i falten molts educadors disposats a aportar criteris i descobrir els mil avantatges que les noves tecnologies ens aporten per a ser més eficaços en la nostra intervenció... i, no cal dir, si aquestes ens acosten encara més als nostres destinatariis i els serveix d'altaveu per a facilitar la seva comunicació amb el món sencer... benvingudes siguin!

Conclusions

- La nostra societat incorpora cada cop més les noves tecnologies en el seu funcionament i encara que ens agradi menys que més, cal que siguem prou crítics per a copsar com això canvia el panorama educatiu dels nostres educands i la forma d'intervenir en la seva realitat.

- Si partim de què les noves tecnologies faciliten eines per a intervenir en les situacions actuals i no gaudim d'un mínim de destreses, ens podem considerar coixos, cecs o limitats en el món educatiu. En conseqüència, podem dir que per a la formació dels educadors socials cada cop és més imprescindible gaudir d'una bona preparació en noves tecnologies, ja que ignorar el món tecnològic dels nostres joves és establir un buit més gran entre ells i nosaltres... cada cop més parlaran un idioma diferent del nostre? És important *poder dialogar*, per *poder entendre'ls*, per *poder acompanyar-los*.

- El model més clàssic d'aprenentatge que busca l'adquisició i acumulació de coneixements a través de l'àrdua tasca de l'estudi memorístic, resta cada cop més lluny de molts dels nostres destinataris. Hem d'ensenyar als nostres infants a viure en el món real on es troben, posar en joc totes les seves possibilitats i potencialitats, i crec que les eines amb les que comptem actualment posen molt més en joc totes aquestes potencialitats i recursos personals que tenen (hemisferi dret).

- L'última conclusió us la deixo a vosaltres. Espero que aquest article us hagi despertat almenys una mica més les possibilitats de la vostra tasca educativa amb les noves tecnologies com a educadors.

Andreu Villalba

Director de la llar infantil de Càritas

Per a la formació dels educadors socials cada cop és més imprescindible gaudir d'una bona preparació en noves tecnologies

Bibliografia

Ruiz Bolívar, Carlos (1993-96) *Neurociencia y educación*. [En línia]. Revista Semestral Paradigma. Volúmenes XIV al XVII, <<http://cidipmar.fundacite.arg.gov.ve/parxiv-x/art-4.htm>>. [Consulta, 1 d'agost de 2001]